

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
w GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

z dnia 2018 r.

w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Nietoperek PLH080003

Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz.142 j.t.) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Ustanawia się plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Nietoperek PLH080003, zwanego dalej: „Obszarem”.

2. Plan zadań ochronnych obejmuje cały obszar z wyłączeniem części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Nietoperek”, dla którego ustanowiono plan ochrony w drodze zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 listopada 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016 r., poz. 2369), uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

§ 2. Opis granic obszaru określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. Mapę obszaru przedstawia załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 4. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, będących przedmiotem ochrony obszaru, określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 5. Cele działań ochronnych, określa załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 6.1. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, określa załącznik nr 5 do zarządzenia.

2. Lokalizację obszaru wdrażania działań ochronnych względem nocka dużego *Myotis myotis*, nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* i mopka zachodniego *Barbastella barbastellus* określa załącznik nr 6 oraz nr 7 do zarządzenia.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Opis granic obszaru

Granice obszaru opisano w postaci wykazu współrzędnych punktów jej załamania w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992

NR	X	Y
1	263400,01	515005,94
2	263807,34	514754,50
3	264024,09	514205,40
4	264066,78	514089,93
5	264169,23	513968,18
6	264283,56	513868,70
7	264574,42	513887,09
8	264519,90	513578,83
9	264483,64	513520,27
10	264475,54	513454,82
11	264667,68	513369,45
12	264642,12	513322,59
13	264602,93	513281,69
14	264570,55	513245,90
15	264538,17	513198,19
16	264519,42	513148,77
17	264487,05	513087,42
18	264410,36	513019,25
19	264318,34	512969,83
20	264308,11	512939,16
21	264379,69	512918,71
22	264480,23	512860,77
23	264582,48	512818,17
24	264640,42	512813,05
25	264674,50	512789,20
26	264706,45	512794,59
27	264727,19	512748,97
28	264756,38	512679,97
29	264772,81	512641,14
30	264808,32	512604,52
31	264905,52	512504,28
32	264967,73	512446,22
33	265000,91	512442,07
34	265046,53	512408,89
35	265054,52	512266,03
36	265241,98	512148,44
37	265286,28	512124,59
38	265315,25	512148,44

39	265336,84	512176,64
40	265378,32	512213,97
41	265380,01	512238,76
42	265381,71	512262,62
43	265472,03	512230,24
44	265446,47	512192,75
45	265419,79	512143,46
46	265577,39	512035,63
47	265614,71	512072,96
48	265867,70	511919,51
49	265851,11	511873,89
50	265934,05	511828,27
51	266079,21	511712,14
52	266046,03	511666,52
53	265847,31	511576,17
54	265717,60	511530,91
55	265543,84	511465,75
56	265326,64	511263,75
57	265072,52	511033,53
58	264924,83	510872,80
59	264892,25	510712,07
60	264876,57	510505,51
61	264853,10	510226,47
62	264840,06	510043,92
63	264830,11	509952,66
64	264773,51	509980,36
65	264688,01	509982,77
66	264674,76	509959,89
67	264631,40	509844,28
68	264582,03	509861,14
69	264556,74	509782,86
70	264538,67	509722,64
71	264604,95	509701,02
72	264596,48	509656,40
73	264556,74	509629,91
74	264497,72	509649,18
75	264442,33	509652,79
76	264360,43	509685,31
77	264211,10	509755,16

78	264193,03	509768,41
79	264177,38	509755,16
80	264158,11	509693,74
81	264155,70	509643,16
82	264221,94	509576,92
83	264313,46	509529,95
84	264384,52	509485,39
85	264468,82	509464,92
86	264515,79	509454,08
87	264585,64	509405,91
88	264598,89	509356,53
89	264591,66	509252,96
90	264684,73	509246,05
91	264568,88	508718,46
92	264422,72	508046,51
93	264338,95	507702,51
94	264303,30	507479,71
95	264228,44	506980,64
96	264130,41	506456,62
97	264090,31	506138,47
98	264012,77	506141,14
99	263939,70	506136,69
100	263837,21	506128,67
101	263734,72	506127,77
102	263650,95	506129,56
103	263644,71	506032,42
104	263660,75	506030,64
105	263650,95	505960,23
106	263629,12	505878,26
107	263721,95	505852,65
108	263822,79	505844,65
109	263950,83	505839,85
110	264030,85	505838,25
111	264077,27	505799,84
112	264034,05	505634,98
113	263957,23	505335,69
114	263912,41	505170,84
115	263861,20	505066,80
116	263822,79	504948,37
117	263832,39	504852,34
118	263811,58	504767,51
119	263747,56	504589,85
120	263701,15	504532,24
121	263678,47	504497,46
122	263629,12	504415,40
123	263560,30	504324,17
124	263483,48	504204,13
125	263265,81	503892,03

126	263192,19	503792,80
127	263139,37	503719,18
128	263123,37	503663,16
129	263091,36	503522,32
130	263067,35	503423,09
131	263044,94	503319,05
132	263016,13	503285,44
133	262945,71	503229,43
134	262905,70	503181,41
135	262851,28	503107,79
136	262814,47	503027,76
137	262659,22	503000,55
138	262553,59	502976,55
139	262481,56	502984,55
140	262303,91	503021,36
141	261943,79	503099,78
142	261786,94	503141,40
143	261511,66	503211,82
144	261223,57	503320,65
145	260933,10	503429,14
146	260904,44	503438,17
147	260823,14	503470,19
148	260731,21	503508,21
149	260601,86	503541,51
150	260471,04	503585,13
151	260392,62	503611,82
152	260354,03	503625,89
153	260296,35	503646,06
154	260269,52	503654,83
155	260253,83	503659,71
156	260202,84	503678,18
157	260205,02	503684,80
158	260135,18	503709,92
159	260111,62	503709,87
160	260055,58	503729,13
161	260023,10	503740,96
162	259975,69	503757,62
163	259934,01	503772,36
164	259935,31	503779,14
165	259912,78	503784,12
166	259873,84	503793,37
167	259772,17	503830,64
168	259779,16	503850,68
169	259767,83	503854,63
170	259760,91	503834,80
171	259584,32	503896,47
172	259569,83	503901,62
173	259526,04	503917,99

174	259524,63	503935,39
175	259501,84	503939,76
176	259498,99	503926,60
177	259448,01	503943,07
178	259449,61	503947,90
179	259407,29	503963,25
180	259387,02	503969,28
181	259385,39	503964,63
182	259340,47	503980,41
183	259325,77	503987,42
184	259305,35	503993,62
185	259284,32	504003,13
186	259246,79	504021,09
187	259245,49	504017,63
188	259179,35	504039,89
189	259145,48	504051,73
190	259126,15	504057,57
191	258681,01	504182,73
192	258445,14	504241,31
193	258379,90	504241,16
194	258317,80	504248,14
195	258261,92	504247,37
196	258188,97	504262,89
197	258111,35	504287,72
198	258001,77	504306,51
199	258020,42	504361,48
200	258031,22	504440,99
201	258025,33	504555,84
202	258043,98	504621,61
203	258134,29	504766,89
204	258180,42	504830,69
205	258285,45	504779,65
206	258314,90	504791,43
207	258336,50	504827,75
208	258363,98	504890,57
209	258347,29	504933,76
210	258321,77	504981,86
211	258265,82	505027,01
212	258291,34	505065,29
213	258320,79	505169,34
214	258321,77	505194,86
215	258309,01	505208,61
216	258315,88	505250,82
217	258286,44	505246,89
218	258271,71	505260,63
219	258270,73	505293,02
220	258276,62	505340,14
221	258272,69	505374,50

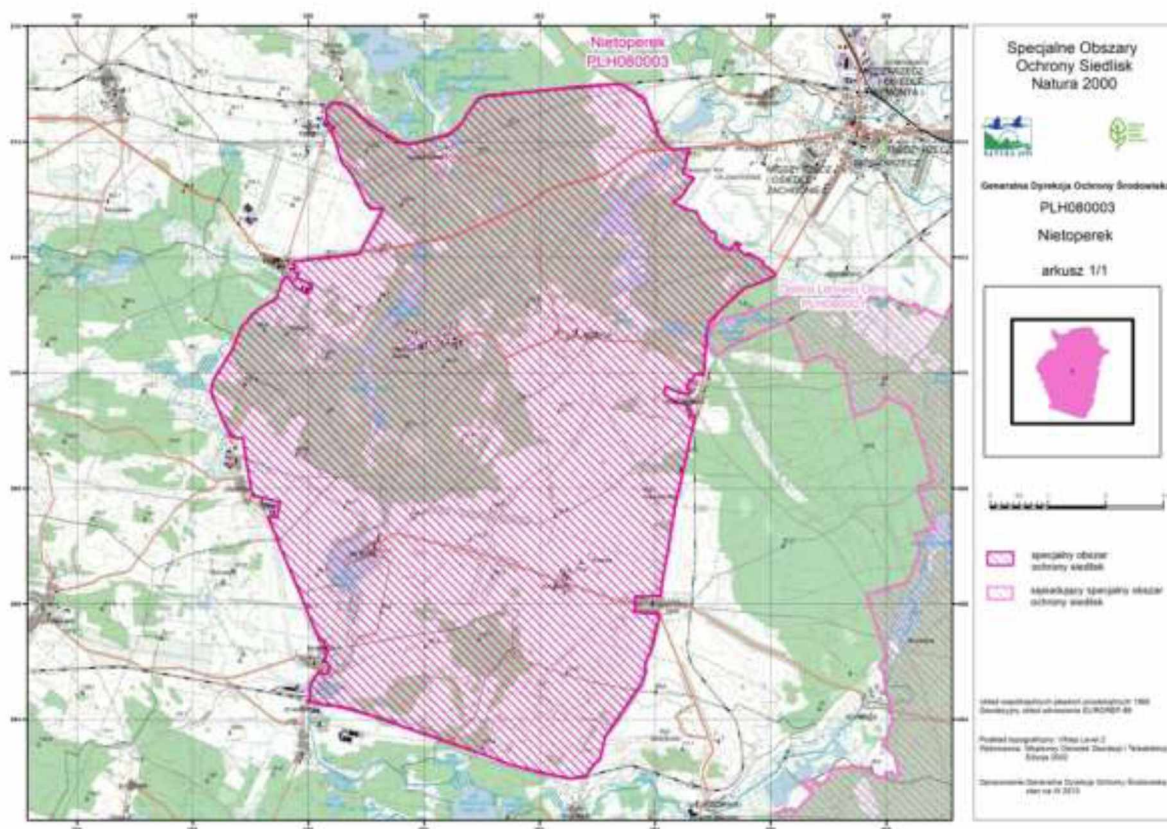
222	258196,13	505368,61
223	258066,56	505651,31
224	257849,03	506200,61
225	257762,28	506404,84
226	257759,70	506414,19
227	257631,19	506699,87
228	257498,41	507015,04
229	257480,96	507056,55
230	257434,09	507208,15
231	257376,97	507326,97
232	257292,43	507496,05
233	257307,28	507506,33
234	257356,40	507506,33
235	257364,40	507530,33
236	257453,51	507492,62
237	257490,07	507698,27
238	257501,50	507765,68
239	257124,48	507858,22
240	257027,37	507881,07
241	256963,39	508250,08
242	256915,41	508528,85
243	256865,14	508872,73
244	256766,89	508870,45
245	256747,47	508891,01
246	256686,91	508886,44
247	256660,64	508919,57
248	256636,65	508926,43
249	256638,93	508967,56
250	256616,08	509005,26
251	256563,53	509098,94
252	256514,40	509185,77
253	256459,56	509327,44
254	256333,89	509593,63
255	256320,18	509706,74
256	256343,03	509849,55
257	256372,73	509906,67
258	256439,00	510015,20
259	256526,97	510152,30
260	256621,79	510312,25
261	256684,33	510412,44
262	256709,44	510492,81
263	256749,91	510582,53
264	256787,73	510658,18
265	256821,64	510740,11
266	256832,90	510783,20
267	256864,61	510814,90
268	256935,52	510885,82
269	256999,76	510980,09

270	257133,25	511108,58
271	257310,96	511210,36
272	257450,97	511287,37
273	257472,44	511411,58
274	257496,52	511427,24
275	257506,16	511464,57
276	257529,04	511564,53
277	257544,69	511594,63
278	257571,19	511624,74
279	257583,23	511650,03
280	257621,77	511657,26
281	257651,87	511636,78
282	257675,96	511618,72
283	257681,98	511598,25
284	257721,72	511574,16
285	257718,11	511536,83
286	257744,60	511519,97
287	257774,71	511479,02
288	257801,20	511463,37
289	257834,92	511451,32
290	257890,32	511415,20
291	257924,04	511392,31
292	257968,60	511371,84
293	257997,50	511416,40
294	258013,16	511465,78
295	258045,67	511532,01
296	257926,45	511583,80
297	257892,73	511603,06
298	257848,17	511623,54
299	257798,80	511635,58
300	257790,37	511652,44
301	257833,72	511717,47
302	257795,18	511742,76
303	257756,65	511763,23
304	257750,62	511811,41
305	257775,91	511845,13
306	257725,33	511877,64
307	257751,83	511922,20
308	257940,90	511952,31
309	258273,28	511998,07
310	258881,45	512065,51
311	259113,87	512500,26
312	259270,73	512799,70
313	259285,75	512851,43
314	259192,30	512836,41
315	259077,17	512843,09
316	259040,46	512881,46
317	258990,40	512931,52

318	258928,66	513071,68
319	258840,23	513253,56
320	258751,79	513427,10
321	258660,02	513548,90
322	258593,28	513625,66
323	258539,88	513740,79
324	258476,47	513971,06
325	258421,29	514123,75
326	258369,99	514194,28
327	258438,69	514238,24
328	258374,12	514301,52
329	258348,57	514334,37
330	258306,36	514418,80
331	258305,38	514460,28
332	258307,82	514515,64
333	258314,51	514582,55
334	258336,41	514605,66
335	258378,99	514643,37
336	258400,28	514668,92
337	258495,78	514676,22
338	258592,80	514655,12
339	258742,16	514596,07
340	258853,30	514491,87
341	259044,34	514335,57
342	259186,75	514220,94
343	259381,26	514116,74
344	259568,83	513995,17
345	259749,45	513960,44
346	259916,17	513998,64
347	260086,37	514047,27
348	260190,57	514075,06
349	260360,77	514113,27
350	260485,81	514175,79
351	260562,23	514241,78
352	260676,85	514363,35
353	260756,74	514505,76
354	260885,25	514679,43
355	260972,09	514766,27
356	261104,08	514794,06
357	261270,80	514801,00
358	261510,47	514828,79
359	261684,14	514856,58
360	261975,91	514877,42
361	262667,12	514957,31
362	263400,01	515005,94

Załącznik nr 2 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia2018 r.

Mapa obszaru

Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotem ochrony obszaru

L. p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1.	1324 nocek duży (<i>Myotis myotis</i>)	X - Brak zagrożeń i nacisków		Przy sporządzaniu projektu planu nie stwierdzono zagrożeń.
	1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>) 1318 nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>) 1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)		G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Penetracja obiektów stanowiących miejsca zimowania nietoperzy w okresie ich hibernacji, której intensywność i sposób spowoduje zaburzenie naturalnych procesów życiowych a nawet zwiększoną śmiertelność osobników (np. używanie otwartego ognia, celowe wybudzanie nietoperzy i ich niepokojenie).
2.	1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>) 1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)		G05.06 - chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych	Likwidowanie, w wyniku usuwania drzew w krajobrazie otwartym, potencjalnych ciągów (korytarzy) migracji zapewniających bezpieczny przelot nietoperzy między stanowiskami zimowania (wlotami do podziemi CO MRU) a najbliższymi położonymi lasami - biotopami letnimi (terenami żerowiskowymi, rozrodczymi).

Kody zagrożeń podano zgodnie z Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1 opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

Załącznik nr 4 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia..... 2018 r.

Cele działań ochronnych

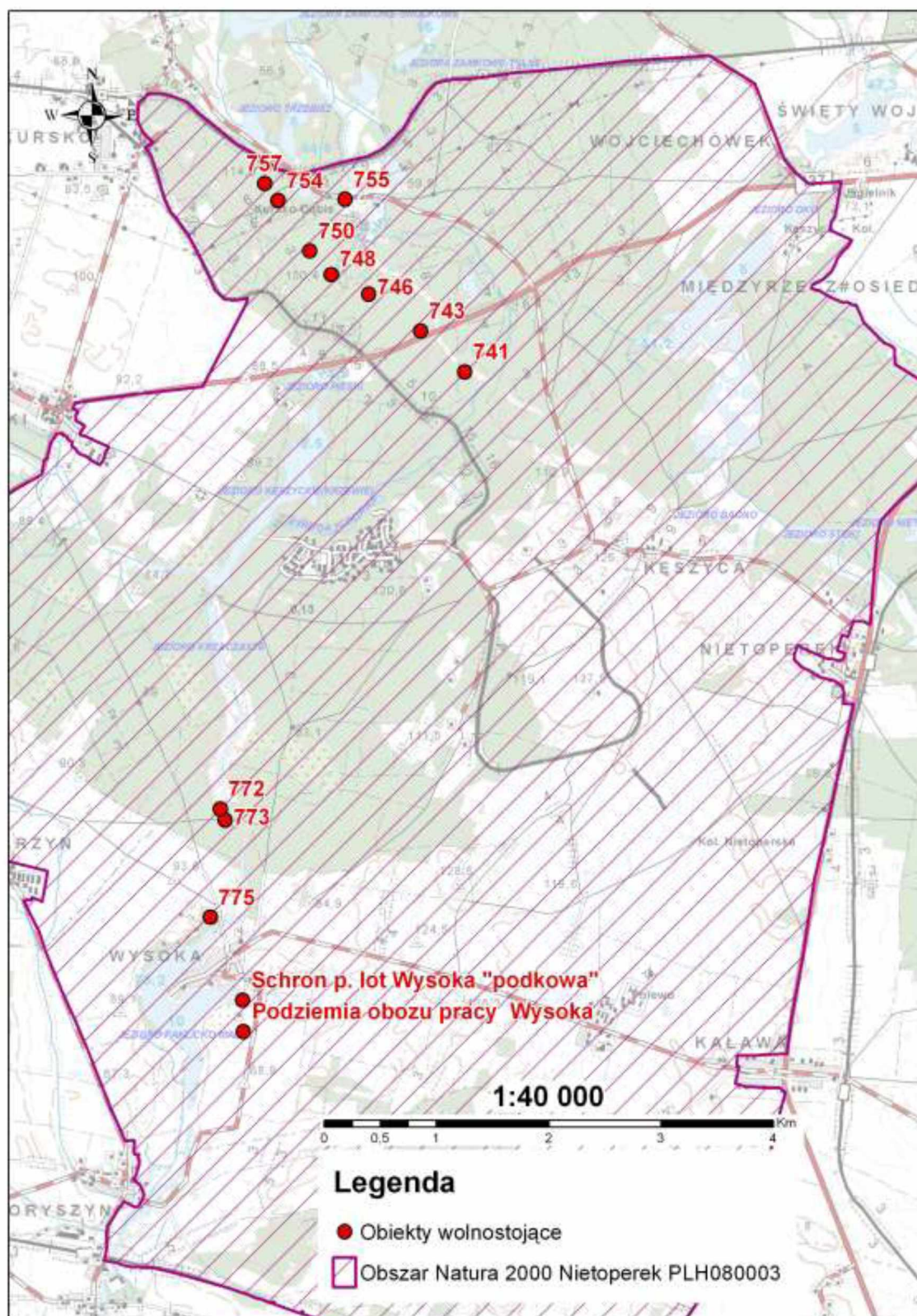
Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	1324 nocek duży (<i>Myotis myotis</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku.
2.	1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku.
3.	1318 nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku.
4.	1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku.

Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

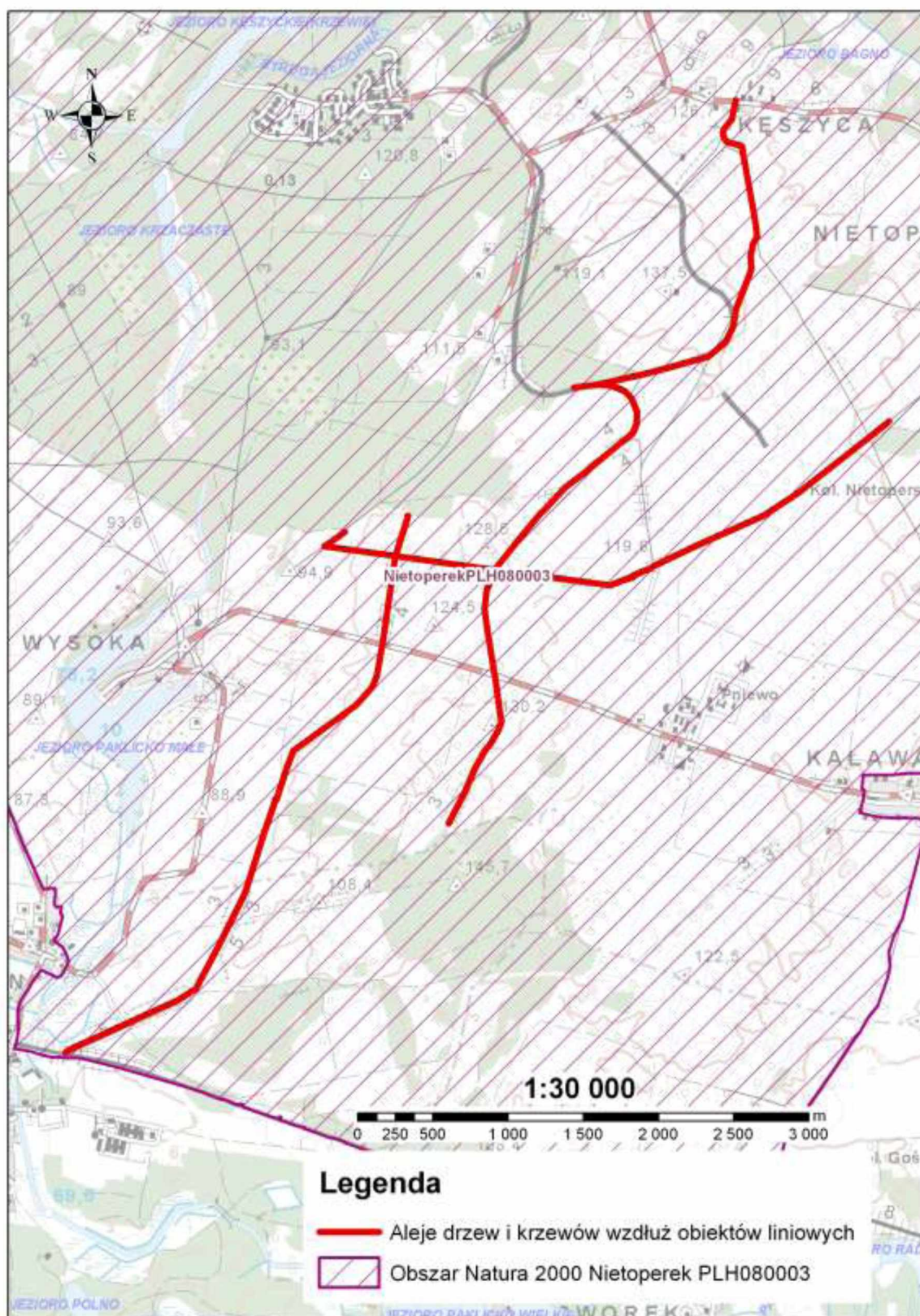
Działania ochronne			Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Przedmiot ochrony	Nr	Opis zadania ochronnego		
<i>Działania dotyczące ochrony czynnej</i>				
1324 nocek duży (<i>Myotis myotis</i>) 1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>) 1318 nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>)	A1	Montaż tablic informacyjnych i stymulacja działań prewencyjnych, Działanie wykonać po stwierdzeniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim występowania penetracji obiektów i/lub aktów wandalizmu, poprzedzonych trendem spadkowym liczebności hibernujących nietoperzy w obszarze, ich analizą i interpretacją.	Obiekty wolnostojące: PzW 743, PzW 754, PzW 757, sąsiedztwo obiektu PzW 741, zgodnie z rysunkiem planu, stanowiącym załącznik nr 6	Sprawujący nadzór nad obszarem na podstawie umowy lub porozumienia z właścicielem lub zarządcą nieruchomości
1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)	A2	Działania prewencyjne (informacyjno-edukacyjne) realizowane za pośrednictwem środków masowego przekazu, w szczególności witryny internetowej sprawującego nadzór nad obszarem. Działanie należy prowadzić w zależności od potrzeb niemniej jednak 2 razy w okresie obowiązywania planu.	Obszar Natura 2000	Sprawujący nadzór nad obszarem

<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>				
1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>) 1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)	B1	Utrzymanie liniowej struktury drzew i krzewów - potencjalnych korytarzy migracji nietoperzy - wzdłuż wybranych ciągów zieleni. Działanie wykonywać na bieżąco w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych oceniających wpływ planu/przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 (stwierdzonych potrzeb) oraz dokumentując stan ww. ciągów zieleni przynajmniej 2 razy w okresie obowiązywania planu, w odstępie 5-letnim.	Aleje drzew i krzewów wzdłuż obiektów liniowych, zgodnie z rysunkiem planu, stanowiącym załącznik nr 7	Sprawujący nadzór nad obszarem
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotu ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>				
1324 nocek duży (<i>Myotis myotis</i>) 1323 nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>) 1318 nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>) 1308 mopek zachodni (<i>Barbastella barbastellus</i>)	C1	Ocena stanu ochrony zimującej populacji gatunków w oparciu o metodykę obowiązującą w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring wykonać przynajmniej raz na 3 lata, od pierwszego roku obowiązywania planu. Liczenie nietoperzy wykonać jednokrotnie w miesiącu styczniu.	Obiekty wolnostojące: PzW 743, PzW 746, PzW 748, PzW 750, PzW 754 i PzW 757 oraz łączący je podziemny tunel, MG. St. U Pak 755, PzW 772, PzW 773, PzW 775, Schron p. lot. Wysoka – „podkowa”, Podziemia obozu pracy Wysoka, zgodnie z rysunkiem planu, stanowiącym załącznik nr 6	Sprawujący nadzór nad obszarem

Załącznik nr 6 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia..... 2018 r.

Załącznik nr 7 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia..... 2018 r.

U Z A S A D N I E N I E

do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia.....2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Nietoperek PLH080003 (Dz.U. Woj. Lub. z dnia 2018 r., poz. ...).

Obszar Natura 2000 Nietoperek PLH080003 został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 roku w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny - nr aktu normatywnego K (2010) 9669 (2011/64/UE).

Na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U z 2017r. poz. 1405 t.j.), dalej zwanej ooś, do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska, należy w szczególności, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz.142 t.j.), dalej zwaną ustawą o ochronie przyrody. Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych (dalej pzo) dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 28 ust. 1 i ust. 5 cytowanej ustawy regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 na okres 10 lat, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000. Zakres treści planu zadań ochronnych określa art. 28 ust. 10 ww. ustawy o ochronie przyrody a szczegółowy tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych oraz zakres prac koniecznych do wykonania na potrzeby przygotowania projektu planu, określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w *sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000* (Dz. U. z 2010 r., poz. 186, ze zm.).

Wyjściowym źródłem informacji o obszarze Natura 2000 był Standardowy Formularz Danych. Na tej podstawie przygotowano dokumentację naukową do planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Nietoperek PLH080003, zwanego dalej Obszarem. Zawarte w niej analizy uzupełniają wyniki aktualnych, corocznych badań liczby hibernujących nietoperzy, wyniki monitoringu porealizacyjnych inwestycji, analizy dokumentów planistycznych oraz kartograficznych, ilość i zakres planowanych inwestycji. W oparciu o powyższe dokumenty między innymi: oceniono stan ochrony przedmiotów ochrony, analizowano dokumenty planistyczne i planowane zamierzenia inwestycyjne, wskazano na istniejące i potencjalne zagrożenia dla przedmiotów ochrony oraz sformułowano cele działań ochronnych, działania ochronne oraz zakres monitoringu, analizowano potrzebę uzupełnienia wiedzy o przedmiotach ochrony.

Przedmiotem ochrony Obszaru jest populacja hibernująca czterech gatunków nietoperzy: nocka dużego (*Myotis myotis*) o kodzie 1323, nocka Bechsteina (*Myotis bechsteinii*) o kodzie 1324, nocka łydkowłosego (*Myotis dasycneme*) o kodzie 1318 i mopka

zachodniego (*Barbastella barbastellus*) o kodzie 1308. Plan zadań ochronnych obejmuje obszar Natura 2000 Nietoperek PLH080003 z wyłączeniem części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Nietoperek”, dla którego ustanowiono plan ochrony w drodze zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 listopada 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016 r., poz. 2369), uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Plan ochrony rezerwatu identyfikuje również istotne zagrożenia dla nietoperzy, planowane działania ochronne oraz zakres i częstotliwość monitoringu. Z perspektywy celu ochrony Obszaru kluczowym terenem jest właśnie obszar rezerwatu. Zbadanymi i potwierdzonymi miejscami hibernacji ww. gatunków poza rezerwatem przyrody „Nietoperek” są obiekty naziemne nie połączone z podziemiem CO MRU i to na nich skupia się „ciężar” przedmiotowego dokumentu. Metodyka oceny stanu ochrony stanowisk zimowania nietoperzy [Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.), 2012], jako wskaźnik oceny siedliska podaje cechy miejsca hibernacji np. powierzchnie zimowiska, dostępność wlotów, zabezpieczenie przed niepokojeniem choć kładzie nacisk także na uwarunkowania zewnętrzne jak udział terenów zalesionych w otoczeniu zimowiska oraz łączność zimowiska z potencjalnymi biotopami letnimi. Istotnym zagadnieniem które podejmuje i określa plan są ww. cechy oraz ich zachowanie w części powierzchniowej Obszaru.

Analiza zebranego materiału nie wykazała istniejących zagrożeń, których skala i charakter powoduje znaczące oddziaływanie negatywne na przedmioty ochrony Obszaru. Monitoring hibernujących corocznie nietoperzy dowodzi, że pomimo otwarcia (dostępności) wnętrza obiektów wolnostojących i udokumentowanych śladów obecności (penetracji) ich przez ludzi, nietoperze znajdują w nich miejsca do hibernacji. Łączna liczba stwierdzonych w powyższych obiektach czterech chronionych gatunków nietoperzy wyniosła w ostatnich 5 latach od 65 do 156 osobników, przy czym kształtowała się odpowiednio: mopek zachodni 50-105 (rok 2014-16?), nocek duży 26-45, nocek łydkowłosy 4-9 i nocek Bechsteina 3-8. Dla nocka dużego jest to zaledwie 0,13% liczby hibernujących osobników w całym obszarze Natura 2000 Nietoperek PLH080003 (tj. z rezerwatem przyrody „Nietoperek”), a dla pozostałych gatunków przedstawia się następująco: dla mopka zachodniego 2-12%, dla nocka Bechsteina 11-23% i dla nocka łydkowłosego 10-53%. Z perspektywy ochrony nocka dużego w Obszarze jest to więc wartość nieistotna. Literatura przedmiotu wskazuje, że spośród pozostałych trzech gatunków duże skupiska hibernacji odnotowano jedynie dla mopka. Obiekty wolnostojące mogą mieć zatem większe znaczenie jedynie dla tego gatunku, zwłaszcza, że notowany jest w nich od 3 lat okres wzrostowy liczebności. Nocek Bechsteina oraz nocek łydkowłosy znajdujący się podczas hibernacji wszędzie nielicznie (także w obszarze Natura 2000 Nietoperek PLH080003 ich populacja całkowita wynosiła 17-48 osobników) i nawet odnotowana niewielka zmiana (np. o kilka osobników) może dać procentowo wyraźną różnicę wartości. Nie przesądza to jednak o spadku/wzroście znaczenia obiektów naziemnych oraz o traktowaniu ich jako kluczowego siedliska hibernacji ww. gatunków nietoperzy. Ponadto obszar Natura 2000 Nietoperek PLH080003 położony jest przy północno-wschodniej granicy zwartego europejskiego występowania nocka Bechsteina. Stanowiska rozrodu nocka łydkowłosego, związane z siedzibami człowieka, nie zostały stwierdzone w Obszarze podczas prac badawczych przedstawionych w dokumentacji planu.

Literatura przedmiotu podaje, że gatunek ten może żerować w odległości do 15 km od kolonii, a odbywa regularne migracje sezonowe wynoszące 30-100 km, bez preferencji kierunkowych [Adamski i inni (red.) 2004, Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.), 2012] Wśród zaobrączkowanych osobników odnalezionych podczas hibernacji w podziemiach MRU nie było tego gatunku. Dlatego nie ma pewności, że nocek łydkowłosy ma kolonie rozrodczą na terenie Obszaru oraz, że osobniki żerujące na terenie Obszaru hibernują w obiektach wolnostojących.

Dodatkowo wyniki liczeń długoterminowych (prowadzonych w badanych obiektach wolnostojących w latach 2005-2017) pokazują stałą obecność i względną stabilność liczby zimujących osobników wszystkich 4 gatunków chronionych nietoperzy - brak trendów zmian u poszczególnych gatunków oraz ich łącznej liczby. Uwidaczniające się lata spadków i wzrostów ich liczby wynikają raczej z kilku czynników, np. dynamiki i zróżnicowania pogody w półroczu zimowym (temperatury i wilgotności siedliska), penetracji obiektów, stanu populacji gatunku. Obiekty w których zimują nietoperze są położone na terenach leśnych administrowanych przez PGL LP i nie są obecnie planowane do remontu i zorganizowanego udostępnienia turystycznego.

Parametry stanu siedliska, określone dla monitoringu nietoperzy w schronieniach zimowych prowadzonym przez Państwowy Monitoring Środowiska, a obserwowane i oceniane w oparciu o tą metodykę podczas prowadzenia corocznego liczenia nietoperzy w obiektach naziemnych wskazują, że nie uległa w nich zmianie (zmniejszeniu) powierzchnia zimowisk dostępnych dla nietoperzy, dostępność wlotów, udział (powierzchnia) terenów zalesionych w otoczeniu zimowiska oraz łączność zimowiska chronionych gatunków nietoperzy z potencjalnymi biotopami letnimi. Nie dokonały się w ich strukturze i obrębie zmiany mogące wpłynąć na wilgotność i temperaturę powietrza (np. remonty obiektów, uszczelnienia, odwodnienia). W zrozumiałym dla oceny stanu okresie zimowym (hibernacji nietoperzy) dostęp do wnętrza obiektów jest możliwy, jednak utrudniony (ciemno, woda) a miejscami także niemożliwy i/bądź niebezpieczny dla ludzi, co w sposób naturalny ogranicza możliwość ich wykorzystania przez „powszechną” penetrację bądź zwiększoną liczbę osób. Perspektywy zachowania gatunków w obszarze są właściwe.

Wobec powyższego stan zachowania (ochrony) ww. gatunków nietoperzy jest właściwy. Brak potwierdzonych zagrożeń istniejących, ocenianych z perspektywy znaczenia tych obiektów dla utrzymania właściwego stanu ochrony populacji zimującej nocka dużego, nocka Bechsteina, nocka łydkowłosego i mopka zachodniego, nie upoważnia do podejmowania „z góry” obligatoryjnych działań ochrony czynnej w tych obiektach i nie ma faktycznego uzasadnienia dla realizacji celu ochrony całego obszaru Natura 2000 Nietoperek PLH080003 (wraz z rezerwatem przyrody „Nietoperek”).

Penetracja naziemnych obiektów CO MRU oraz innych obiektów wolnostojących stanowiących miejsca zimowania nietoperzy w okresie ich hibernacji, której intensywność i sposób spowoduje zaburzenie naturalnych procesów życiowych a nawet zwiększoną śmiertelność osobników (np. używanie otwartego ognia, celowe wybudzanie nietoperzy i ich niepokojenie), czyli wywoła niekorzystny skutek dla chronionych w Obszarze gatunków tych ssaków może być traktowane jedynie jako zagrożenie potencjalne.

Odpowiadając na potencjalne zagrożenie z tego tytułu plan zakłada działania prewencyjne (informacyjno-edukacyjne) realizowane w szczególności przez witrynę internetową sprawującego nadzór nad obszarem, podejmowane w ramach potrzeb. W skrajnym przypadku, po analizie wyników corocznego monitoringu, prowadzonego w obiektach wolnostojących oraz w rezerwacie przyrody „Nietoperek”, ich ocenie i interpretacji, plan zakłada działanie ochronne zmierzające do zmniejszenia penetracji wnętrza obiektów w okresie hibernacji nietoperzy, tj. 15 X – 15 IV, np. przez montaż tablic informacyjnych oraz stymulowanie działań prewencyjnych, np. kontroli obiektów. Powyższe ograniczenia wynikają także z przepisów prawa ochrony gatunkowej, szczególnie dotyczących umyślnego płoszenia lub niepokojenia. Działania te będą dotyczyć wybranych obiektów, w których wykazano zimowanie gatunków nietoperzy chronionych w Obszarze stałe bądź częste oraz w największej liczbie osobników. Podstawą (bazą) odniesienia do określenia trendu spadkowego hibernujących nietoperzy będzie natomiast ilość policzonych osobników w całym obszarze Natura 2000 Nietoperek, to znaczy łącznie z rezerwatem przyrody „Nietoperek”. Wynika to z wyżej opisywanego już faktu, że kluczowa populacja nietoperzy chronionych w całym obszarze Natura 2000 Nietoperek zimuje w jej część objętej rezerwatem przyrody. Liczba zimujących nietoperzy, przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Nietoperek, w obiektach wolnostojących pozostałej części ww. obszaru Natura 2000 jest stosunkowo niewielka, stąd obiekty te nie stanowią istoty w realizacji celu ich ochrony, tj. utrzymania stanu właściwego i błędnym byłoby odnosić wyniki prowadzonego corocznego monitoringu nietoperzy wyłącznie do ww. liczby.

Zagrożeniem potencjalnym Obszaru może być również likwidacja ciągów (korytarzy) migracji między stanowiskami zimowymi (włotami do podziemi CO MRU) a stanowiskami letnimi (terenami zerowiskowymi, rozrodczymi), na skutek usuwania liniowych struktur występowania drzew i krzewów. Łączność zimowiska z potencjalnymi biotopami letnimi jest wskaźnikiem oceny stanu siedliska, określanym przy ocenie stanu ochrony gatunku na stanowisku jego zimowania dla mopka zachodniego i nocka Bechsteina. Rola ww. ciągów migracyjnych dla nietoperzy i wzajemne zależności opisane są w literaturze przedmiotu np. dla mopka i nocka łydkowłosego [Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.), 2012]. Poradnik informuje [Adamski i inni (red.) 2004], że dla nocka Bechsteina, gatunku uznawanego z osiadły i unikającego wylatywania na otwarte przestrzenie pozbawione wskazówek orientacyjnych, zachowanie elementów liniowych jest szczególnie istotne dla jego przemieszczania się, a zatem także stanu jego ochrony. Ponadto dane z monitoringu nietoperzy hibernujących w podziemiach CO MRU (odczyty w obrączek) dokumentują przyloty osobników nocków dużych z różnych miejsc Polski i zachodnich Niemiec. Nie zbadano czy ciągi zieleni przydrożnych lub zadrzewienia śródpolne Obszaru wykorzystywane są w „nawigacji” przez nietoperze, a jeśli tak, to które i jak istotne.

Z tego względu, w oparciu o analizę map, wytypowano w planie do zachowania wybrane elementy liniowe (ciągi) utworzone przez drzewa i krzewy, które mogą mieć znaczenie dla hibernacji nietoperzy, a które łączą ze sobą oraz z terenami leśnymi obiekty nadziemne, przez które możliwy jest wlot do systemu podziemnego CO MRU:

Ciąg nr 1 (południkowe obniżenie z krzewami i drzewami będące pozostałością po nieczynnej linii kolejowej biegnące przez krajobraz rolniczy - działka nr ewid. 249, 220, 287,

283, 354) łączący tereny podmokłe obniżenia kanału Staropole, przez sąsiedztwo z obiektami na Pętli Boryszyńskiej, dalej z płatem lasu sięgającym obiektów na południe od miejscowości Pniewo, do rozległego obszaru zalesionego na południe od Kęszycy Leśnej.

Ciąg nr 2 [drogi działka nr ewid. 74, 75, 82, 88, 94, 95, 97, 356, 438] (południkowe zadrzewienia przydrożne, biegnące przez krajobraz rolniczy) łączący rozległy obszar zalesiony na północ od Kęszycy i na południe od Kęszycy Leśnej z obiektami naziemnymi (wlotami nietoperzy do systemu podziemnego CO MRU) położonymi na południu od Kęszycy i dalej w pobliżu wlotów do podziemi na południe od m. Pniewo, do płatu lasu na południu Obszaru.

Ciąg nr 3 [drogi działka nr ewid. 282, 380, 361, 102, 243, 239] (równoleżnikowe zadrzewienia przydrożne, biegnące przez krajobraz rolniczy) łączący rozległy obszar zalesiony na północ od m. Wysoka z obiektami naziemnymi (wlotami nietoperzy do systemu podziemnego CO MRU) położonymi na północ od m. Pniewo, do płatu lasu na wschodzie Obszaru, który łączy się z lasami otaczającymi dolinę Paklicy na wschód o m. Nietoperek.

Rozległe powierzchnie lasów położone w północnej części obszaru Natura 2000 Nietoperek i mniejsze powierzchniowo, występujące w południowej części Obszaru, połączone wytypowanymi wyżej korytarzami (ciągami) roślinności oraz liniowym naziemnym obiektem rezerwatu przyrody „Nietoperek”, tzw. zębami smoka, stanowią swoisty „ruszt”, możliwych dróg przemieszczania się nietoperzy przez środkową, rolniczą, strefę krajobrazu otwartego Obszaru. Powyższe ciągi zadrzewienia wzmacniają również połączenie Obszaru w sąsiadującymi na wschodzie i zachodzie obszarami Natura 2000: Doliną Leniwej Obry PLH080001 oraz Buczynami Łagowsko-Sulęcińskimi PLH080008 (w którym to obszarze potwierdzono żerowiska samic nocka dużego z kolonii rozrodczej w obiekcie PzT2). Dokumentacja planu informuje bowiem, że kluczowe połączenia odbywają się tzw. korytarzem północnym oraz południowym, przez równoleżnikowo ciągnące się powierzchnie leśne odpowiednio na południe od drogi wojewódzkiej Międzyrzecz-Sulęcín oraz wzdłuż doliny rzeki Paklicy i dalej na południe od Sieniawy.

Monitorowanie stanu zachowania poniższych ciągów zieleni oraz ewentualny wymóg nowego nasadzenia w zamian za wycinane prowadzone będą w procesie administracyjnym - podczas oceny wpływu planu/przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 a także dokumentowane lustracją terenową.

Wodno-leśno-polna mozaika użytkowania Obszaru stanowi dogodnie siedlisko dla gatunków spośród 4-rech ww., które mają charakter rezydentalny bądź migrantów krótkodystansowych. Dotyczy to głównie mopka zachodniego i nocka Bechsteina, choć także dla nocka dużego, gatunku którego samice przemieszczają się w poszukiwaniu pokarmu z kolonii rozrodczej. Z perspektywy ochrony populacji zimującej chronionych gatunków nietoperzy w Obszarze (stanowisk hibernacji) ważne jest także utrzymanie powierzchni ich siedlisk letnich.

Wszystkie obiekty naziemne w których stwierdzono hibernację nietoperzy są otoczone bądź graniczą z lasami zarządzanymi przez PGL Lasy Państwowe. Gospodarka leśna na ww. obszarach realizowana jest w oparciu o plany urządzania lasu (PUL) poddawane ocenie strategicznej, której kluczową rolą jest wpływ na obszary Natura 2000. Dla gospodarujących na terenie Obszaru Nadleśnictw Międzyrzecz, Świebodzin i Trzciel, dokumenty te zapewniają

trwałość funkcjonowania ekosystemów leśnych ważnych dla rozrodu bądź żerowania ww. gatunków, np. lasów łęgowych bądź grądów. W 2015 roku odłowiono w Obszarze 20 osobników mopka (w szczególności w podmokłych lasach liściastych), w tym 5 samic karmiących [informacja z Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu]. Ciągłość ekosystemów leśnych zabezpiecza ustawa o lasach a przebudowa lasów, głównie sosnowych, do składu gatunkowego zgodnego z warunkami siedliska odbywa się w oparciu o instrukcje hodowli lasu. Ponadto zdecydowana większość lasów w obszarze Natura 2000, zwłaszcza na północy i zachodzie w Nadleśnictwie Międzyrzecz, np. w okolicach Strugi Jeziornej, jezior i stawów rybnych, posiada kategorie lasów ochronnych (cenne, wodochronne, ostoje). Wśród nich są także lasy liściaste. Gospodarowanie w nich prowadzi do występowania drzew starych i dziuplastych, stanowiących miejsca rozrodcze i/bądź żerowania dla nocka Bechsteina czy mopka zachodniego. Niektóre źródła podają, że w wyjątkowych sytuacjach w dziuplach grubych drzew może zimować mopek zachodni a przypuszczalnie także nocek Bechsteina. Informacja ta nie ma jednak póki co potwierdzenia w literaturze naukowej. Obecne zasady hodowli lasu (gospodarki leśnej w PGL LP) uznają drzewa dziuplaste za ważne elementy ekosystemu leśnego, które zgodnie dobrymi praktykami, należy pozostawić do ich naturalnego rozpadu. Powyższe praktyki nakazują pozostawienie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych w stanie naturalnym lub, w przypadkach szczególnych, zbliżonym do naturalnego. Można zatem prognozować, że dla obszarów leśnych występujących w Obszarze i w jego sąsiedztwie, przez następnych 10 lat zostaną zapewnione bądź poprawią się odpowiednie miejsca rozrodu i żerowania dla mopka zachodniego i nocka Bechsteina (zwiększy się pula ww. drzew). W mozaice leśnej występują także stawy oraz małe jeziora, szczególnie w części północnej oraz zachodniej. Powyższe uwarunkowania pozwalają prognozować trwałą obecność dogodnych miejsc żerowania i rozrodu ww. gatunków w Obszarze i odpowiedniej dla zasobności terenu, liczby hibernujących osobników w całym obszarze Natura 2000 Nietoperek. Dla nocka dużego, migranta dalekodystansowego przybywającego na hibernację do podziemi CO MRU bądź obiektów wolnostojących z terenów odległych nawet 200 km oraz z różnych kierunków, miejsca żerowania i rozrodu są zasadniczo poza Obszarem. Stwierdzona i monitorowana kolonia rozrodcza nocka dużego znajduje się w rezerwacie przyrody „Nietoperek”. Plan ochrony rezerwatu zawiera zakres pzo dla Obszaru, wprowadzając dla niej odpowiednie działania ochronne oraz monitoring. Obszary żerowania ww. kolonii rozrodczej również zidentyfikowano poza Obszarem. Niemniej powierzchnie lasów liściastych Obszaru zostają zachowane i następuje przekształcanie drzewostanów sosnowych w kierunku lasów liściastych na skarpach jezior, np. w Nadleśnictwie Międzyrzecz: podsadzenia dębu bezszypułkowego (adres leśny: 10-19-1-12-410-j-00) i podsadzenia bukowe (adres leśny: 10-19-1-09-395-b-00) w pobliżu Kęszycy Leśnej oraz w Nadleśnictwie Świebodzin: podsadzenia dębu szypułkowego i bezszypułkowego oraz buka na siedliskach lasów świeżych i lasów mieszanych świeżych (np. adres leśny: 14-11-3-14-7-j-00; 14-11-3-14-7-i-00) w pobliżu pętli Borysińskiej (określone dodatkowo jako siedlisko przyrodnicze w typie grądu środkowoeuropejskiego). Są to działania wskazywane w dokumentacji planu Obszaru (*stopniowe zwiększanie powierzchni lasów liściastych, przebudowa monokultur sosnowych w kierunku lasów mieszanych*), jako proponowane działania ochronne dla zabezpieczenia bazy pokarmowej nietoperzy szczególnie ważne w okresie jesiennej akumulacji tłuszczu przed hibernacją i w okresie

odbudowy rezerw energetycznych po jej zakończeniu. Od efektywności tych procesów zależy bowiem przeżywalność nietoperzy w okresie zimowym, przebieg ich sezonowych migracji oraz sukces rozrodczy.

W lasach, głównie w południowej części Obszaru zaobserwowano rozprzestrzenianie się obcego gatunku pnącza: dławisza okrągłolistnego. Skala tego zjawiska jest badana/sprawdzana (konferencja naukowa zorganizowana przez RDLP w Zielonej Górze, w dniu 12.12.2017 roku w Łagowie). W Polsce roślina ta ma status gatunku nieinwazyjnego, znanego od kilkudziesięciu lat na Ziemi Lubuskiej i w Wielkopolsce (Tokarska-Guzik B. i inni, 2012). Jak podają źródła, roślina była wsadzona, w celu maskowania naziemnych obiektów bojowych, po czym w dynamiczny sposób rozprzestrzeniła się na sąsiadujące lasy, tworząc struktury welonowe. Gatunek ten może utrudniać drożność otworów wlotowych do podziemi CO MRU, wykorzystywanych przez nietoperze. Zagrożenie z tego tytułu zostało wpisane do planu ochrony rezerwatu przyrody „Nietoperek” i wskazano dla niego odpowiednie działanie ochronne - odkrzaczanie.

Wśród badanych, wykorzystywanych do zimowania przez nietoperze i monitorowanych obiektów wolnostojących, obecność dławisza okrągłolistnego stwierdzono przy obiektach PzW 712, PzW 772 i PzW 775 (Purcel. A, 2010). Obiekty te nie stanowią siedliska dla istotnej liczby i zróżnicowania gatunkowego zimujących w nich nietoperzy. Dotychczasowe liczenia potwierdziły w nich obecność najczęściej kilkunastu osobników (PzW 772 i PzW 775) bądź 30-50 w PzW 712, maksymalnie z 6 -7 gatunków, z których w większej liczbie gatunków chronionych w Obszarze występował jedynie mopek (max. 32 osobników).

Również zmiana w strukturze niewielkiej powierzchni leśnej w odniesieniu do lasów w Obszarze, wynikająca z obecności ww. gatunku nie implikuje do formułowania nawet potencjalnego zagrożenia dla chronionych nietoperzy. Istotne relacje mogą dotyczyć gatunków rezydentalnych, np. nocka Bechsteina i mopka zachodniego. Jednak pierwszy gatunek dobrze radzi sobie podczas żerowania w gęstych gałęziach drzew natomiast drugi poluje na terenach zakrzewionych oraz wykorzystując luki w drzewostanach.

Ponadto, mimo stwierdzenia obecności dławisza od 2010 roku obiekty wolnostojące są corocznie w latach 2011-2017 zasiedlane przez zimujące nietoperze, liczba tych ssaków nie wykazuje trendu spadkowego, a nawet charakteryzuje się latami wzrostowymi. Na bazie obecnych danych trzeba sądzić o braku niekorzystnego związku, istotnego a być może także faktycznego, między występowaniem (kolonizacją) dławisza okrągłolistnego a stanem zachowania przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Nietoperek. Niemniej prowadzenie badań naukowych dotyczących ilościowego i przestrzennego rozmieszczenia dławisza oraz skutków jego obecności przy obiektach naziemnych CO MRU może być materiałem wykorzystanym przy ocenie stanu zachowania chronionej, wielogatunkowej kolonii zimujących nietoperzy w Obszarze.

Obecność wód powierzchniowych, istotna z perspektywy letnich stanowisk dla nocka łydkowłosego i nocka Bechsteina, jest zapewniona. Zbiorniki wodne występujące w Obszarze to jeziora (powstałe w procesie przyrodniczym bądź w wyniku spiętrzenia Strugi Jeziornej), kanały, stanowiące dawne obiekty militarne a także stawy rybne. W obecnym stanie wiedzy nie planuje się, a w perspektywie 10 lat obowiązywania planu także trendu procesów

naturalnych, mogących prowadzić do zmian ich powierzchni bądź trofii w stopniu powodującym pogorszenie siedliska żerowania ww. gatunków nietoperzy (szczególnie nocka łydkowłosego) czy wpływających na warunki mikroklimatyczne hibernujących osobników w podziemiach CO MRU bądź obiektach wolnostojących.

Literatura przedmiotu identyfikuje także relacje między śmiertelnością nietoperzy a elektrowniami wiatrowymi. Wśród chronionych w Obszarze gatunków nietoperzy największe potencjalne zagrożenie kolizji z turbinami wiatrowymi mają nocek duży, nocek łydkowłosy i mopek, chociaż i tak są w grupie gatunków o niskim stopniu narażenia na śmiertelność. Nocek Bechsteina zaliczony jest do ostatniej, piątej grupy gatunków o bardzo niskim stopniu kolizyjności (2011, wytyczne GDOŚ oceny oddziaływania EW na nietoperze). Wpływ przedmiotowych inwestycji na cele ochrony Obszaru oraz formułowanie ewentualnych działań minimalizujących będą ustalane w procesie oceny oddziaływania na środowisko, dla znanego zakresu oraz lokalizacji inwestycji.

W dokumentacji planu, wykonanej w 2009 roku wskazywano także na potencjalne możliwości wystąpienia innych zagrożeń dla nietoperzy, jednak nie znalazły one, w ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim uzasadnienia. Jako przykład można podać rozwój infrastruktury drogowej, który był wskazywany jako potencjalne zagrożenie dla nietoperzy. Wyniki monitoringów śmiertelności zarówno na drodze ekspresowej S-3 biegnącej po wschodnich okolicach Obszaru i autostradzie A-2, biegnącej w sąsiedztwie południowych granic obszar nie wykazały śmiertelności osobników w ilości i lokalizacji mogącej stanowić zagrożenie dla stanu zachowania przedmiotów ochrony Obszaru. Ww. ciągi komunikacyjne nie stanowią bariery a nawet istotnej przeszkody dla nietoperzy hibernujących w podziemiach i obiektach wolnostojących, co potwierdzają wyniki corocznego, styczniowego liczenia populacji zimujących w CO MRU.

Wskazany w planie monitoring skutków działania ochronnego mającego na celu ograniczenie dostępności do obiektów wolnostojących oraz działań prewencyjnych będzie wynikał z monitoringu stanu ochrony gatunków (podczas corocznego liczenia). Natomiast zachowanie i utrzymanie korytarzy migracyjnych nietoperzy – wytypowanych liniowych ciągów drzew i krzewów wzdłuż dróg będzie monitorowane przez lustrację w terenie oraz w toku wydania decyzji administracyjnej (np. *Zezwolenie na usunięcie drzewa w pasie drogowym drogi publicznej, z wyłączeniem obcych gatunków topoli, wydaje się po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska – art. 83a ust. 2a ustawy o ochronie przyrody*).

Dokumentacja planu nie wykazała potrzeby zmian dokumentów planistycznych, niezbędnych do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony nietoperzy w tej ostoi Natura 2000. Chociaż obejmowała analizą tereny objęte ww. planami ustanowionymi do roku 2009, to późniejsze plany wymagające oceny strategicznej, której kluczową rolę jest wpływ na obszary Natura 2000, nie mogły być przyjęte, gdyby z tej oceny wynikał znaczący negatywny wpływ ich zapisów na przedmioty ochrony Obszaru.

Nie przewiduje się uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony Obszaru. Nie znaleziono przesłanek do konieczności sporządzenia planu ochrony dla części lub całości ww. obszaru Natura 2000.

Przyjęty w planie monitoring stanu zachowania przedmiotowych gatunków nietoperzy, co do terminu wykonania i częstotliwości (tj. jednokrotnie, w połowie stycznia) koreluje z monitoringiem założonym dla rezerwatu przyrody „Nietoperek”, a w zakresie obejmuje obiekty wcześniej już sprawdzane. Otrzymane wyniki będą wówczas właściwie interpretowane, to znaczy odniesione do ciągu wcześniejszych wyników badań. Porównanie wyników badań będzie materiałem wyjściowym do ich poprawnej interpretacji, szczególnie dla planowanych działań ochronnych. W przypadku nocka Bechsteina i nocka łydkowłosego nie ocenia się liczebności gatunku na stanowisku z uwagi na jego losowość i niewielkie ilości. Zdobyta wiedza o liczbie i rozmieszczeniu tych gatunków w badanych naziemnych obiektach MRU potwierdza te wnioski (np. dla obiektu PzW712, PzW743), choć w przypadku obiektu PzW741 nocek łydkowłosy był stwierdzany corocznie przez ostatnich 7 lat – co może wskazywać na stałą już kryjówkę zimową tego gatunku. Z uwagi na dużo mniejszą rangę monitorowanych obiektów dla ochrony stanowisk zimowania nietoperzy w całym obszarze Natura 2000 Nietoperek (co przedstawiono powyżej) takt monitoringu przyjęto przynajmniej raz na 3 lata. Taki zapis umożliwi prowadzenie corocznego liczenia, tak jak to było przez ostatnie lata, np. dla oceny stanu ochrony mopka zachodniego bądź dla wiedzy o liczebności nocka Bechsteina i nocka łydkowłosego, a z drugiej daje możliwość zmniejszenia częstości liczenia w przypadku dobrego stanu populacji ww. gatunków w rezerwacie przyrody „Nietoperek”.

Zgodnie z art. 39 ustawy o oś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, obwieszczeniem z dnia 12.12.2017 r. r. znak: WPN-II.6320.4.2.2017.GK. podał do publicznej wiadomości informacje o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Nietoperek PLH080003. Zawiadomił o możliwości zapoznania się z założeniami do ww. projektu planu oraz sposobie i miejscu wnoszenia uwag i wniosków. Obwieszczenie zostało opublikowane w prasie lokalnej, zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie: Urzędów Miejskich w Międzyrzeczu, Sulęcinie i Świebodzinie oraz Urzędu Gminy w Lubrzy. W wyznaczonym terminie nie wpłynęła żadna uwaga bądź wniosek.

Wypełniając art. 28 ust 3 ustawy o ochronie przyrody Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, pismem z dnia 29.01.2018 r. r. znak: WPN-II.6320.2.1.2018.GK, przesłał do zainteresowanych podmiotów wstępny projekt planu wraz z uzasadnieniem, z prośbą o wnoszenie uwag, wniosków bądź sugestii. W wyznaczonym terminie wpłynęły dwa stanowiska.

Nadleśnictwo Świebodzin wnioskowało o uwzględnienie w planie możliwości usuwania z drzewostanów gospodarczych rozprzestrzeniającego się dławisza okrągłolistnego. Projekt planu w swych działaniach ochronnych w „bloku” *Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania* nie ogranicza możliwości usuwania z drzewostanów gospodarczych rozprzestrzeniającego się dławisza okrągłolistnego. Z perspektywy celu

ochrony Obszaru oraz 10 lat okresu obowiązywania planu działania ukierunkowane na eliminację tego gatunku nie jest wymagane i konieczne. Ponadto, dla hibernującej populacji czterech chronionych gatunków nietoperzy plan nie zidentyfikował zagrożeń, nawet potencjalnych dotyczących działań z zakresu gospodarki leśnej (co do których zaliczyć należy dbałość o trwałość drzewostanów) a także skutków występowania gatunków obcego pochodzenia. W obecnym stanie nie można mówić nawet o potencjalnym wpływie dławisza na dostępność wlotów dla nietoperzy do ich zimowiska. Nieuchwytny jest również związek tej rośliny z niekorzystnym przekształceniem siedlisk żerowania czy rozrodu gatunków rezydentnych chronionych nietoperzy, np. mopka zachodniego czy nocka Bechsteina. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków zwrócił uwagę, że na obszarze objętym planem znajduje się Centralny Odcinek Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego wpisany do rejestru zabytków, co implikuje konieczność uzyskania pozwolenia na wykonywanie działań wyszczególnionych w ustawie o ochronie zabytków. Jest to uwaga informacyjna. Plan zakłada, przy wystąpieniu określonych warunków, działania w celu zmniejszenia penetracji wnętrza 4 obiektów wolnostojących w okresie hibernacji nietoperzy, tj. 15 X – 15 IV, co do których może być konieczność uzyskania pozwolenia Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wybór skutecznego sposobu pozostawia jednak sprawującemu nadzór nad Obszarem, tj. Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Literatura:

- Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) 2004. Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 6, s. 500.
- Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). 2012: Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny Część III. GIOŚ, Warszawa.
- Purcel. A, 2010: Ekspansja dławisza okrągłolistnego (*Celsatrus Orbiculatus*) na Centralnym Odcinku Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, Przegląd Przyrodniczy XXII, 1 (2011); 10-16.
- Tokarska-Guzik B., Dajdok Z., Zając M., Zając A., Urbisz A., Danielewicz Wł., Hołyński Cz.: Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych, GDOŚ, Warszawa 2012.